

III. aha 17.12.

ČESKÉ PŘÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

Číslo 30087 II

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II VÁCL. NÁM. 28. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 K

ROČNÍK VII.

V PRAZE, V DUBNU 1925.

ČÍSLO 1.

Kandidát not. Dr. Eduard Liska:

O životních pojistkách při projednání pozůstalosti.

Následkem značného rozšíření životního pojištění setkáváme se často, zejména ve městech, při projednání pozůstalosti s životními pojistkami.

Různost v obsahu pojišťovací smlouvy nutí soudního komisaře, aby každý jednotlivý případ prozkoumal a učinil si svůj úsudek.

Životní pojištění může znít na důchod nebo na kapitál; v tomto pojednání budeme se zabývat jen pojištěním na kapitál.

Hlavní důležitost pro projednání pozůstalosti má otázka, zda pojištěný kapitál dlužno zařadit do jmění pozůstalostního či nikoliv.

Při posuzování této otázky nutno vždy přesně odlišovat stanovisko pozůstalostní (soukromoprávní) a stanovisko poplatkové. Tato dvě stanoviska se od sebe podstatně liší, jak níže seznáme.

Poměr soukromoprávní — vznikající z pojišťovací smlouvy — jest upraven zákonem ze dne 23. prosince 1917 č. ř. z. 501.

Poplatkové předpisy týkající se životního pojištění obsahuje § 16. cís. nařízení ze dne 15. září 1915 č. ř. z. 278.

Nejprve několik slov o pojišťovací smlouvě na život vůbec.

Pojišťovací smlouvou na život rozumíme smlouvu, podle níž zavazuje se jedna strana — t. j. pojišťovatel — straně druhé — t. j. pojištěnci — že vyplatí určitý kapitál nebo že bude vypláceti určitý důchod někomu — t. j. obmyšlenému — v tom případě, že nastane jistá událost.

Touto událostí může být buď dožití určitého věku jisté osoby — t. j. pojištěného — nebo dožití určité jiné události, nebo dřívější úmrtí pojištěného, anebo konečně kombinace těchto případů.

Vystupují tedy při pojišťovací smlouvě čtyři činitelé, jež musíme přesně rozlišovati: pojišťovatel, pojištěnec, pojištěný a obmyšlený. Některé z těchto funkcí mohou se setkat v jediné osobě. Pravidelně bývá pojištěnec současně i pojištěným (uzavírá-li kdo smlouvu pojišťovací na svůj život), a může být i obmyšleným (zní-li pojistka v jeho prospěch).

Možno též uzavřít pojišťovací smlouvu na život osoby jiné, tu ale vyžaduje zákon výslovný písemný sou-

hlas pojištěného, kromě případů, kdy pojišťují rodiče život svých nezletilých dětí. (§ 131 poj. zák.)

Pravidelně uzavírá pojištěnec smlouvu na svůj život ve prospěch osoby třetí, a to buď ve prospěch osoby určité (pana X. Y.), nebo určité (své manželky, dětí, sourozenců, dědiců a pod.), aneb — což velmi často se stává — ve prospěch majitele nebo doručitele pojistky.

Pojišťovací smlouva na život jest pravidelně smlouvou ve prospěch třetího, neplatí však o ní ustanovení § 881 o. o. z., nýbrž — jak již bylo podotknuto — ustanovení zákona ze dne 23. prosince 1917 č. ř. z. 501 a zejména jeho III. hlavy jednající o životním pojištění (§§ 130 až 153 cit. zák.).

Obmyšlený nabývá nároku na pojištěný kapitál přímo z pojišťovací smlouvy, což jest pro posouzení soukromoprávní otázky velmi důležité, jak níže seznáme.

Podle § 132 poj. zák. nabývá obmyšlený nárok na pojištěnou sumu teprve, když nastal případ, pro který pojišťovací smlouva byla uzavřena (dožije-li pojištěný určitého věku nebo zemře-li dříve, a pod.).

Nastoupením těchto skutečností nastane splatnost pojištěného kapitálu, a doba ta jest směrodatnou pro určení osoby obmyšleného, pokud osoba ta nebyla již dříve neodvolatelně určena.

Neboť podle odstavce druhého § 132 poj. zák. platí při pojištění kapitálu v pochybnostech domněnka, že pojištěnec jest oprávněn až do doby, kdy nastal případ, pro který pojišťovací smlouva byla uzavřena — čili krátce: až do splatnosti pojistky — bez souhlasu pojišťovatele s nárokem z pojišťovací smlouvy plynoucím volně disponovati jak právním jednáním mezi živými, tak i na pád smrti, a to i tehdy, když v pojišťovací smlouvě byla již osoba obmyšleného určitě označena.

Tato zákonná domněnka platí ovšem jen v pochybnostech, neplatí tedy, pak-li obmyšlený z pojišťovací smlouvy nabyt již práva, jež pojištěnec mu nemohl již vzít. Domněnka ta jest velmi důležitá zejména pro posouzení otázky poplatkové, jak níže bude uvedeno.

Pokud není pojistka splatnou, není jisto, kdo bude obmyšleným, leč že by pojištěnec na někoho neodvolatelně převedl nárok na pojištěnou sumu. To platí i v tom případě, zní-li pojistka ve prospěch určité osoby jménem uvedené.

I.

A nyní přicházíme k otázce: Kdy patří pojištěný kapitál do pozůstalostního jmění pojištěnceva?

Tedy, když nároku na pojištěný kapitál nenabyla třetí osoba, a tedy když nárok ten bude patřiti ležící pozůstalosti pojištěncově, která jest pokračováním v jeho osobě.

To může nastati jedině ve dvou případech:

1. Tedy, když pojišťovací smlouva zní ve prospěch majitele aneb doručitele pojistky a když zůstavitel nárokem z pojišťovací smlouvy plynoucím nedisponoval ani právním jednáním mezi živými ani posledním pořízením.

Zní-li totiž pojišťovací smlouva ve prospěch doručitele aneb majitele pojistky a pojištěnec později neurčil blíže osobu obmyšleného, pak obmyšleným nemůže býti ani pojištěnec (ten již zemřel a nedožil tedy splatnosti pojistky), ani někdo jiný, neboť zůstavitel ani právním jednáním mezi živými ani na pád smrti obmyšleného neurčil.

Zde nabývá nároku na pojištěnou sumu hereditas iacens pojištěnce jakožto právní nástupce v právech a povinnostech zůstavitele.

Tento případ byl před platností pojišťovacího zákona z roku 1917 a jeho předchůdce cis. nař. ze dne 22. listopadu 1915 sporný. Nejvyšší soud v roce 1905 (č. 17814) rozhodl, že v takovémto případě nepatří pojištěná suma do pozůstalosti pojištěncovy, a to ani tehdy, když se v den smrti pojištěncovy nacházela pojistka mezi jeho věcmi, tedy v jeho držení. Názor tento odůvodněn byl tím, že ze smlouvy pojišťovací vyplývá nárok přímo buď pojištěnci, dožije-li určitého věku, anebo — zemřel-li dříve — doručiteli pojistky, tudíž vždycky určité fyzické osobě, nikdy však pozůstalosti.

Jinak, a to zcela opačně, rozhodl nejvyšší soud v roce 1889 (č. 7968).

Tyto pochybnosti odstranil pojišťovací zákon z roku 1917, který v třetím odstavci § 133 praví:

»Bylo-li uzavřeno životní pojištění na kapitál ve prospěch majitele nebo doručitele pojistky, tu pojištěný kapitál dlužno pojeti do pozůstalostního jmění pojištěncova, když tento nedisponoval s nárokem ani mezi živými ani na pád smrti.«

Zde tudíž nezáleží na tom, zda ona dispozice byla odvolatelná čili nic, nýbrž jedině na tom, zda zde jest či nikoliv.

2. Avšak máme ještě jeden případ, kdy pojištěný kapitál patří do pozůstalosti pojištěncovy.

Třetí odstavec § 132 poj. zák. praví »Nenabyl-li obmyšlený nároku (t. j. na pojištěný kapitál), tu přísluší nárok ten pojištěnci.«

Zní-li pojistka ve prospěch osoby určité nebo ve prospěch manželky, syna, bratra a pod., a nenabyl-li tento obmyšlený nároku na pojištěný kapitál, ať již jej nabýti nemohl (následkem svého úmrtí před splatností pojistky), ať jej nabýti nechtěl (vzdáním se nároku), pak přechází podle hořejšího znění zákona nárok ten na pojištěnce, a — pak-li tento s nárokem tím znova nedisponoval — na jeho pozůstalost. (Viz poznámku pod čarou.)

Poznámka: Odlišný jest případ, kdy zůstavitel není pojištěncem, nýbrž pouze obmyšleným. Zemře-li obmyšlený před splatností pojistky a nejsou-li současně jako obmyšlení označení i jeho dědici, pak vzhledem k jasnému ustanovení § 132 odst. třetí poj. zák. přechází nárok z pojistky na pojištěnce, neboť obmyšlený vzhledem k ustanovení prvního odstavce téhož § nároku z pojistky ještě nenabyl a nemůže jej tedy převáděti na své dědice. Zemřel-li však obmyšlený po splatnosti pojistky, patří pojištěný kapitál do jeho pozůstalosti, neboť nabyl již zůstavitel nároku z pojistky.

Kromě zmíněných dvou případů, kdy pojištěný kapitál patří do pozůstalosti pojištěncovy, zchází v každém jiném případě obmyšlenému — ovšem teprve okamžikem splatnosti pojistky — obliigační nárok na vyplacení pojištěné sumy a to bezprostředně z pojišťovací smlouvy samé, proti pojišťovateli (pojišťovně). To platí i tehdy, když pojistka zní ve prospěch dědiců pojištěnce. Není-li nic bližšího stanoveno, jsou v pochybnostech obmyšlenými ti dědici pojištěncovi, kteří skutečně dědili, a to podle poměru svých dědických podílů (§ 133 odst. 2 poj. zák.).

Zde skutečnost, že někdo dědil, není právním důvodem k nabytí nároku z pojistky, nýbrž jen pouhou legitimací, pouhým určením osoby oprávněného. I tu oni skuteční dědici nabývají nároku bezprostředně z pojišťovací smlouvy samé sice mortis causa, ale jen jako obliigační nárok singulární sukcesí, nikoliv důvodem dědickeho práva sukcesí universální.

Pojištěný kapitál nepatří tedy do pozůstalostního jmění tehdy, když

1. pojišťovací smlouva zní ve prospěch určité pojmenované osoby,
2. aneb ve prospěch osoby určité, jako manželky, dětí sourozenců, rodičů a pod.,
3. nebo ve prospěch dědiců,
4. nebo konečně ve prospěch doručitele či majitele pojistky, a když pojištěnec nárokem z pojišťovací smlouvy plynoucím buď právním jednáním mezi živými (darováním, prodejem a pod.) aneb na pád smrti (odkazem) ve prospěch třetí osoby disponoval.

Ve všech těchto případech pojištěný kapitál nepatří do pozůstalostního jmění pojištěncova, nýbrž obmyšlený nabývá bezprostředně z pojišťovací smlouvy nároku na pojištěný kapitál. Při tom jest naprosto nerozhodno, zda pojišťovací smlouva nalézá se v držení zůstavitele aneb osoby jiné.

Dispozice s nárokem na pojištěný kapitál může se státi buď právním jednáním mezi živými, může tedy pojištěnec nárok ten někomu darovati, prodati, dáti jej jako věno a pod., anebo může pojištěnec nárokem tím disponovati na pád smrti.

Taková dispozice na pád smrti může se státi pouze odkazem nebo přednostním odkazem. Neboť zanechání určité věci nebo určitého práva někomu lze provésti jen odkazem, tedy sukcesí singulární mortis causa, kdežto dědic nabývá universální sukcesí buď celé pozůstalosti nebo její alikvotní části.

I tehdy, určil-li pojištěnec osobu obmyšleného posledním pořízením (tudíž oně osobě pojištěnou sumu odkázal) nabývá obmyšlený nároku na pojištěný kapitál jen přímo z pojišťovací smlouvy, a nelze ani v tomto případě pojištěnou sumu zařaditi — jako jiné snad odkázané věci — do jmění pozůstalostního. Obmyšlený zde nabývá nároku sice mortis causa, ale nikoliv z pozůstalosti proti dědicům jako onerátům, nýbrž z pojišťovací smlouvy samé přímo proti pojišťovateli (pojišťovně). Jinak — jak známo — má odkazovník nárok obliigační na vydání odkázané věci vůči onerátu, to jest proti tomu dědici, který podle vůle zůstavitelovy nebo podle zákonných předpisů jest povinnen odkázanou věc vydati.

Naskytá se nám ještě otázka, jaký vliv má držení pojišťovací smlouvy na posouzení, zda pojištěná suma do pojištěncovy pozůstalosti patří či nikoliv. Jak již bylo shora uvedeno, není držení pojistky nijak rozhodné tehdy,

zní-li pojišťovací smlouva ve prospěch osoby určité nebo určitelné. V těch případech pojištěná suma do pojištěncovy pozůstalosti nepatří. Jinak jest tomu při pojistkách znějících ve prospěch majitele či doručitele. Nalézá-li se taková pojistka v den pojištěncovy smrti v jeho držení, tu dlužno pravidelně pojištěnou sumu zařaditi do jeho pozůstalosti. Tvrdí-li však někdo, že má nárok na pojištěný kapitál, musí prokázati, že nároku nabyt od zůstavitele právoplatným jednáním mezi živými (darem, koupí, a pod.), anebo že mu zůstavitel pojistku odkázal. Dokáže-li to a dědici to uznají, pak pojištěný kapitál do pozůstalosti pojištěncovy nepatří. Bude-li však toto tvrzení se strany dědiců popřeno, pak se pojištěný kapitál do pozůstalosti zařadí a osoba na něj si činící nárok bude odkázána na pořad práva.

Držel-li pojistku pojištěnec v den své smrti nikoliv jako její vlastník, nýbrž jako pouhý detentor- (úschovce a pod), nebo měla-li pojistku v držení osoba třetí, nabytí jí řádným způsobem jako vlastnictví, tu také zde pojištěná suma do pozůstalosti pojištěncovy patřiti nebude. Držela-li pojistku na majitele či doručitele znějící osoba třetí a tvrdí-li dědici, že jí zůstavitel oné třetí osobě pouze svěřil do úschovy aneb dal do zástavy, nebo k inkasu a pod., pak pojištěná suma se do pozůstalosti pojištěncovy zařadí. Bude-li v takovém případě držitel pojistky tvrditi, že mu nárok z ní přísluší, tu se pojištěná suma do pozůstalosti pojištěncovy nepojme a bude nutno dědice odkázati na pořad práva. Vyhrají-li dědici tento spor, pak se pozůstalost pojištěncova o pojištěnou sumu doplní ve smyslu § 179 nesp. pat.

Otázka, patří-li pojištěný kapitál do pozůstalostního jmění či nikoliv, jest vysoce důležitou pro vypočítávání zákonných podílů dědických a zejména i povinných dílů. Vždyť může se povinný díl vypočítati — s výjimkami v zákoně uvedenými (viz §§ 785, 788 a 951 o. o. z.) — jen z toho jmění, které patří do pozůstalosti. Též za pozůstalostní dluhy bude pojištěná suma jen tehdy ručiti, patří-li do jmění pozůstalostního.

II.

Zcela jiné jest však stanovisko poplatkové.

§ 16. c. nař. ze dne 15. září 1915 č. ř. z. 278 praví, že nároky z pojišťovacích smluv sluší k účelům poplatkovým vždy zařaditi do jmění pozůstalostního, leč by se dokázalo, že třetí osoba již za života zůstavitelova nabytla na pojištěnou sumu nárok se strany pojištěncovy neodvolatelný, a to způsobem, který nezakládá povinnosti platiti poplatky dědické. Důkaz lze provésti předložením listiny o nabytí neodvolatelného nároku z pojistky v prvopise nebo v ověřeném opise, byla-li o nabytí tom listina sepsána; jinak lze nabídnouti přísězný výslech stran anebo svědků (u soudu). (§ 16 popl. nov. z roku 1901 č. ř. z. 74.)

Kdežto stanovisko pozůstalostní má pravidlem, že pojištěná suma do pozůstalosti nepatří a jen výše uvedené výjimky z tohoto pravidla, jest stanovisko poplatkové pravým opakem, stanovíc jako pravidlo, že pojištěný kapitál — ovšem jen k účelům poplatkovým — do jmění pozůstalostního patří, s jedinou toho výjimkou v případě dokázání neodvolatelného nabytí nároku z pojistky již za života zůstavitelova.

Takového neodvolatelného nároku může nabytí vzhledem k zákonné domněnce výše již zmíněné (§ 132 poj. zák.) — že totiž v pochybnostech může pojištěnec

právním jednáním mezi živými nebo na pád smrti až do splatnosti pojistky bez souhlasu pojišťovatele nárokem z pojistky plynoucím volně disponovati —, kdokoliv, bez ohledu na to, v čí prospěch pojišťovací smlouva byla uzavřena.

Zní-li pojistka ve prospěch určité osoby nebo osoby určitelné, může podle právě řečeného pojištěnec osobu obmyšleného změnit, zní-li pak pojistka na doručitele nebo majitele, může osobu obmyšleného blíže určit. Pojištěnec bude toto moci ovšem učiniti s právním účinkem jen potud, pokud se nebyl zavázal, že osobu obmyšleného nezmění, či-li pokud původní obmyšlený nenabyt neodvolatelného nároku na pojištěný kapitál.

Tohoto nároku může obmyšlený neodvolatelně nabytí buď tím, že byl k uzavření pojišťovací smlouvy jako smluvní strana přibrán a ve smlouvě byla nezměnitelnost osoby obmyšleného stanovena, nebo tím, že se pojištěnec zvláštní smlouvou vzdal práva změnit osobu obmyšleného. Neodvolatelnost nároku z pojistky může býti též spatřována v tom, když pojištěnec odevzdá pojistku obmyšlenému s úmyslem nárok z ní na přenést, a tím se fakticky vzdá možnosti jí nakládati.

Zákon v § 16. shora cit. nař. vyžaduje kromě toho, aby osoba třetí nabytla neodvolatelného nároku na pojištěný kapitál »způsobem, který nezakládá povinnosti platiti dědické poplatky«.

Co touto větou bylo myšleno, zjištíme porovnáním tohoto předpisu s § 1. téhož nařízení, který vypočítává taxativně případy, jež podléhají vyměření dědického poplatku.

Kromě případů, které nás zde nemohou zajímati, jsou to: dědický nápad, odkaz, povinný díl, darování na pád smrti, nabytí ze smluv svatebních, pokud převod nastane až po smrti jedné ze smluvních stran —, na př. obvěnění, vdovský plat —, a konečně skutečné darování, pokud je zůstavitel učinil během tří měsíců před svojí smrtí.

Z těchto případů nutno ovšem vyloučiti první tři, neboť v nich nejedná se o nabytí ze života zůstavitelova, a mohlo by se tedy jednati jen o neodvolatelné nabytí nároku na pojištěný kapitál darováním na pád smrti, nebo darováním, jež se stalo tři měsíce před smrtí pojištěncovou, aneb věnováním ve svatební smlouvě jako obvěnění aneb vdovský plat.

Byl-li převeden nárok z pojistky na osobu třetí způsobem jiným, než-li právě bylo uvedeno (na př. koupí, směnou, věnem a pod.), pak by pojištěná suma jen tehdy podléhala vyměření dědického poplatku, pokud by se neprovedl důkaz neodvolatelného nabytí nároku z pojistky za života zůstavitelova.

Byl-li převeden nárok z pojistky na osobu třetí některým ze způsobů uvedených v § 1. c. nař. z roku 1915 č. 278 ř. z., platí pravidlo, že pojištěný kapitál vyměření dědického poplatku podléhá.

Přihlédněme k těmto případům blíže.

Nabytí-li někdo nároku na pojištěný kapitál důvodem dědického nápadu, pak je to možno jen tehdy, patří-li pojištěný kapitál do pozůstalostního jmění a je-li s ním převeden na dědice universální successí. V tomto případě bezesporně vyměří se z něj jako ze součásti jmění pozůstalostního dědický poplatek.

Případ, kdy zůstavitel nárok z pojistky někomu odkázal, byl již výše probrán. I tu podléhá pojištěná suma dědickému poplatku.

Daroval-li zůstavitel na pád smrti ve formě zákonem

předepsané nárok z pojišťovací smlouvy někomu, pak nabyt sice obdarovaný neodvolatelného nároku (§ 956 o. o. z.), ale vzhledem ke shora uvedenému znění § 16 ve srovnání s § 1 cit. nař. podléhá přece nárok z pojistky vyměření dědického poplatku.

Stejně tomu bude i v případech nabytí ze svatebních smluv, převod má nastati až po smrti jedné ze smluvních stran.

Ustanovení § 1. cit. nař. o darování během tří měsíců před smrtí dárce nemá již toho praktického významu, jaký mělo v době, kdy toto c. nařízení vstoupilo v platnost. Tenkrát byly totiž poplatky dědické při vyšších částkách vyšší, než-li poplatky darovací, mimo to vybíraly se k dědickému poplatku ve prospěch různých fondů přírážky. Aby zůstavitel darováním krátce před svojí smrtí provedeným nezkrátil finanční erár o vyšší daň dědickou, případně fondy o přírážky, bylo § 1. cit. nař. stanoveno, že taková darování učiněná během tří měsíců před smrtí dárce podléhá poplatku dědickému, a že snad zaplacený již poplatek darovací z daru toho se od vyměřeného poplatku dědického odečte. Již zákonem ze dne 7. ledna 1920 č. 31 sb. z. a n. zavedena pro poplatky dědické i poplatky darovací jednotná sazba, která pak zákonem ze dne 12. srpna 1921 č. 337 sb. z. a n. byla novou rovněž jednotnou sazbou nahrazena; když pak posléz uvedeným zákonem byly hořejší přírážky k dědickému poplatku zrušeny, nebylo mezi dědickým poplatkem a mezi poplatkem darovacím, pokud se jejich výše týče, žádného rozdílu. Nemělo by tedy nyní ustanovení odstavce 3. (3.) § 1. cis. nař. z 15. září 1915 č. 278 ř. z. ohledně darování, jež se stalo během tří měsíců před smrtí dárce, žádného praktického významu, leč by se jednalo o darování, jež podle zákona ze dne 7. ledna 1920 č. 31 sb. z. a n., nařízení vlády ze dne 24. ledna 1920 čís. 53 sb. z. a n. a nařízení ze dne 23. března 1922 č. 111 sb. z. a n. nepodléhají poplatku darovacímu. Podle těchto předpisů jsou totiž od poplatku darovacího osvobozeny dary movitých věcí v ryzí hodnotě.

a) do 2000 Kč bez listinného osvědčení,

b) do 300 Kč i při listinném osvědčení. Při tom sluší darování movitých věcí v tříletém období týž dárce témuž obdarovanému učiněné při posuzování daňové povinnosti a sazby pokládati za jednotný dar, kteréžto ustanovení se však nevztahuje na obvyklé dary mezi manžely, mezi příbuznými do druhého stupně a na dary zeti nebo snaše do 2000 Kč, mezi jinými osobami do 1000 Kč. Stalo-li se takové darování poplatku darovacímu nepodléhající během tří měsíců před zůstavitelovou smrtí, pak by podléhalo dani dědické podle odstavce 3. (3.) § 1. hořejšího cis. nařízení z roku 1915, pokud by nebylo i od této dědické daně osvobozeno. Pozůstalosti záležející toliko v movitých věcech, jichž úhrnná hodnota beze srážky břemen nepřevyšuje 400 Kč, jsou od daně dědické osvobozeny. Byl-li tedy pojištěncem darován nárok z pojistky během tří měsíců před jeho smrtí, a je-li dar ten vzhledem k poznámce 5. k sazbě daně z obohacení (nařízení ze dne 23. března 1922. č. 111 sb. z. a n.) osvobozen od poplatku darovacího, bude takový dar přece podléhati dani dědické, je-li pojištěná suma (hodnota darovaného nároku) větší než-li 400 Kč. To lze dovoditi z toho, že zákon o dani z obohacení v § 2 stanoví, že platí dále ustanovení c. nař. z roku 1915 č. 278 ř. z., pokud výslovně nebyla změněna.

Stalo-li se darování nároku z pojistky již dříve než tři měsíce před smrtí dárce, pak sice pojištěná suma poplatku dědickému nepodléhá, podléhá však poplatku darovacímu, který jest nyní — jak právě bylo uvedeno — co do výše týž, jako poplatek dědický.

Nabyt-li někdo od zůstavitele nároku z pojišťovací smlouvy jiným neodvolatelným způsobem, na př. koupí, směnou, věnem a pod., pak dlužno dotyčné právní jednání spoplatniti podle předpisů jednání toho se týkajících. Tu se ovšem poplatek dědický nevyměří.

Z toho, co bylo shora uvedeno, jest zřejmo, že se velmi často stane, že nárok z pojišťovací smlouvy se do pozůstalostního jmění sice nezařadí, že však přece bude nutno uvéstí vyšší pojištěné sumy k účelům poplatkovým.

Vzhledem k ustanovení § 31. odst. 2. nařízení ministerstva financí ze dne 29. prosince 1915 č. 397 ř. z. jest nutno pojištěnou sumu zařaditi do výkazu pozůstalosti pro finanční úřad, pokud podle shora uvedených pravidel suma ta podléhá vyměření dědických poplatků. Výkaz pozůstalosti nutno tedy vyhotoviti i tehdy, když jmění pozůstalostní bez pojištěné sumy jest nižší, nežli 10.000 Kč, s pojistkou pak, která dědickému poplatku podléhá, sumu 10.000 Kč překročí. Také se může státi, že bude nutno provésti veškeré úkony k poplatkovým účelům potřebné tehdy, když se pozůstalost pro nedostatek jmění projednávatí nebude, avšak bude zde pojistka, která sice nepatří do jmění pozůstalostního, ale podléhá vyměření dědického poplatku. Stejně tomu může býti i při přenechání pozůstalosti iure crediti.

Je-li pojištěný kapitál vyměření dědického poplatku podléhající menší než-li 10.000 Kč, bude nutno sepsati t. zv. výpočetní list o dani dědické, (který při pozůstalostech movitých v nižší hrubé ceně jak 10.000 Kč nahrazuje výkaz pozůstalosti), případně bude třeba vyměření dědický poplatek z pojištěné sumy pozůstalostním soudem a vybrati v kolcích, pokud poplatek ten nepřesahuje 50 Kč.

Nutno podotknouti, že při vypočtení poplatku dědického nelze odpočítati pozůstalostní dluhy od pojištěného kapitálu tehdy, když tento nepatří do pozůstalostního jmění.

Pro úplnost třeba se zmíniti, ještě o dvou poplatcích se týkajících ustanoveních.

1. § 30, odst. 3. nařízení ministerstva financí ze dne 29. prosince 1915 č. 397 ř. z. předpisuje, že svolení pozůstalostního soudu k vydání nebo zastavení pojištěné sumy není zapotřebí tehdy, nepřevyšuje-li vydaná částka výše 20.000 Kč a když kromě toho nejméně pětina pojištěné sumy se u pojišťovny zadrží. V praxi skutečně pojišťovny zadržují 20% pojištěného kapitálu jako záruku za poplatky dědické ve smyslu právě citovaného nařízení.

2. § 6 zákona o dani z obohacení z roku 1921 č. 337 sb. z. a n. ustanovuje, že pojistky určené výslovně na zaplacení státní daně dědické i poplatku nemovitostního, jakož i eventuelních veřejných přírážek k nim, nečítají se do pozůstalostního jmění až do výše té daně a poplatku nemovitostního s přírážkou, a to bez újmy práva státu na dědickou daň (s poplatkem nemovitostním), přesahující pojištěný obnos. Tento může býti vydán státní pokladně na žádost finančního úřadu, příslušného k vyměření daně té, bez újmy event. nároku dědiců na část převyšující uvedenou daň (poplatek).

Uzavřel-li tedy někdo pojištění na zaplacení dědic-

kých a převodních poplatků, pak pojištěná suma do jeho pozůstalosti nepatří a poplatkům dědickým nepodléhá. Jsou-li vyměřené poplatky vyšší, než-li pojištěný kapitál, může schodek žádati finanční úřad z pozůstalosti pojištěncovy. Jsou-li však nižší, pak přebytek se do pozůstalosti pojištěncovy zařadí a podléhá vyměření dědického poplatku.

Výročí narozenin presidenta republiky.

Na naší blahopřejnou adresu, podanou notářskou komorou pražskou jménem všech českých komor a naším Spolkem, došly komoru pražskou a spolek náš následující přípisy kanceláře presidenta republiky:

1.

Předsednictvu notářské komory v Praze.

Předsednictvo vážené komory odevzdalo spolu se zástupci spolku notářů československých krásnou adresu blahopřejnou k 75. výročí narozenin panu presidentu republiky.

Podepsaná kancelář klade si za čest sdělit, že adresu předložila panu presidentovi.

Pan president děkuje Vám srdečně za Váš projev a prosí Vás, abyste jeho dík tlumočili též ostatním českým komorám notářským, jichž jménem jste přání podali.

Adresa zůstane uložena mezi ostatními čestnými dary, jichž se panu presidentovi dostalo.

2.

P. T. předsednictví Spolku notářů československých v Praze.

Zvláštní deputace složená z předsednictva váženého spolku a pražské notářské komory odevzdala panu kancléři krásnou blahopřejnou adresu k 75. výročí narozenin pana presidenta republiky.

Adresa byla předložena panu presidentovi. Pan president děkuje srdečně za Vaši vzpomínku a projev, jímž vyslovujete uznání a radost, že zákon a spravedlnost staly se vedoucími motivy ve státě. Vděčně tu nutno uznati, že nemalou měrou přispěl tu svou činností stav notářský, který při svém živém styku se stranami vštěpoval účtu k zákonům a právním řádům vůbec.

Rozhodnutí nejvyššího soudu.

I při zápisu **předmětu podniku** kupce jednotlivce do obchodního rejstříku vyžaduje toho zá- sada pravdivosti, aby zápis odpovídal úplně pravdě. Není-li tomu tak, může rejstříkový soud zápis odepřít.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z 18. března 1925 R I 204/25. Obchodní soud v Praze Firm 15170/24.)

Rejstříkový soud odepřel zápis změny dosavadního označení podniku prot. firmy X na »bankovní závod« proto, poně- vadž dle dobrozdání obchodní a živnostenské komory v Praze podnik jednak neprovozuje všechny obchody spadající pod ozna- čení »bankovní závod«, jednak výdělková daň vyměřená z něho částkou asi 5000 Kč z daleka nedosahuje daňové meze ban- kovních závodů, takže by nové označení podniku nebylo prav- divým.

Rekursní soud stížnosti nevyhověl.

Dovolací rekurs zůstal rovněž bez úspěchu. Důvody: Již dle obecné mluvy poukazuje označení »bankovní závod« k pod-niku velkého rozsahu a bylo by klamáním obecnstva, kdyby se tohoto názvu mělo dostati vyznačeným v obchodním rej-

stříku podnikům, které nejsou s to splniti všechny příkazy, jichž provedením se bankovní závod zpravidla pověřuje, jmenovitě podnikům, na jejichž omezený rozsah provozu možno usouditi již z poměrně nízké výdělkové daně jim vyměřené.

Dobrozdání obchodní a živnostenské komory padá tím více na váhu, že přes opětné šetření i po stížnosti stěžovatelově (rozkladu) ničeho na něm nemohla změniti.

Okolnost, že povolení ministerstva financí k provozování obchodu devisami a valutami jest vázáno na zápis podniku do obchodního rejstříku jako »bankovní závod«, není sama sebou rozhodnou, když celkový provoz toho času označení toto ne- opodstatňuje.

Ostatně bylo by věci rekurentovou, aby své tvrzení nále- žitě doložil. Kdyby i bylo správným, že rozsah podniku jest nyní větší než pouhé komisionářství, není tím ještě odůvod- něno označení jeho za bankovní závod.

Jest sice pravda, že není předpisů donucujících kupce jed- notlivce, aby opověděl k zápisu do obchodního rejstříku také předmět podniku, že to zejména nenařizuje zákon obchodní (čl. 12 obch. z.). Než zkušenost ukázala, že jest vyznačení předmětu podniku v obchodním rejstříku nejen v zájmu toho, jehož firma má býti protokolována, ale i celé veřejnosti, jmenovitě že se tím přispěje k bezpečné identifikaci zapsané firmy. Proto doporučuje nařízení min. spravedlnosti v souhlase s min. ob- chodu ze dne 10. prosince 1901 č. 40 věst. min. sprav. soudům, aby přijímaly a v obchodním rejstříku provedly také zápisy opovědi předmětu podniku a zavádí nařízení min. spravedlnosti v souhlase s min. obchodu ze dne 26. dubna 1906 č. 89 ř. z. za tím účelem v obchodním rejstříku odd. A. zvláštní rubriku.

Dožaduje-li se tedy strana sama zápisu předmětu podniku, musí i tato opověď býti pravdivou a nevyhovovalo by ani vše- obecnému účelu obchodního rejstříku ani intenci citovaného nařízení, kdyby směl býti vykonán zápis předmětu prostě dle udání žadatelova bez ohledu na to, je-li pravdivým či nic. Musí proto býti zůstaveno, aby i v tomto směru konaly po- třebná šetření a dle jejich výsledku po případě zápis odepřely. Není tu tedy podmínek § 16 nesp. pat.

—er.

Za vystouplého člena nově zvolený člensprá- vní rady akc. společnosti musí **ihned** zapsán býti do obchodního rejstříku i **pobočního závodu**, třeba podle stanov nebyl oprávněn znamenati firmu pobočního závodu.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z 21. ledna 1925 R I 4/25. Krajský soud v Táboře Firm 2564/24.)

Rejstříkový soud odštěpného závodu akciové společnosti vyzval tuto, aby v určené jí lhůtě dala zapsati do rejstříku nově zvoleného člena správní rady nastupivšího na místě člena resignovavšího a vymazaného.

Akciová společnost prohlásila, že zápis požadovaný není potřebí, poněvadž nově zvolený člen správní rady není oprá- vněn za filiálku podpisovati a pak vzhledem k čl. 212 obch. z., dle něhož k zápisu filiálek je potřebí ohlašovati toliko okolnosti uvedené sub 2. a 3. čl. 210 obch. z.

Rejstříkový soud filiálky trval však na své výzvě, již opa- koval a odůvodnil tím, že podle čl. 228 obch. z. členové před- stavenstva mají býti ihned po svém ustanovení ohlášení k zápisu do obchodního rejstříku, kteréž ustanovení vztahuje se i na odštěpné závody, jak i literatura se shoduje. Předsta- venstvo, zde podle stanov správní rady, jest neobmezeným zástupcem společnosti, obmezení časová i co do působnosti jsou neplatná, proto nově zvolený X., jako člen představenstva je oprávněn zastupovati i filiálku a jako takový musí býti za- psán do obchodního rejstříku odštěpného závodu.

Rekursu nebylo vyhověno. Důvody:

Naříkané usnesení jest zcela správně odpovídající plně zá- konu. Podle čl. 227 obch. z. musí každá akc. společnost míti představenstvo, jež ji zastupuje na soudě i mimo soud a podle čl. 228 obch. z. musí, kdo je členem představenstva, ihned, jakmile byl ustanoven, ohlášen býti k obchodnímu rejstříku.

Tomuto požadavku bylo při zápisu filiálky vyhověno. Že každá změna musí býti k obchodnímu rejstříku opovězena, plyne zcela zřejmě z ustanovení čl. 228 obch. z. a musí tato změna, jak v povaze věci leží, nejen u hlavního závodu, ale i u kaž- dého pobočního závodu býti opovězena.

Dovolání se k § stanov, podle kterého má správní rada právo zříditi pobočný závod, stanoviti znění firmy a z p ů s o b z n a - m e n á n í toho kterého závodu s poukázem k tomu, že nově zvolený člen správní rady není oprávněn znamenati filiálky,